

Πόλεις και χωριά Δυτικής Μάνης

ΔΗΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ

ΧΩΡΙΑ ΔΗΜ.ΕΝΩΤΗΤΑΣ ΑΒΙΑΣ

1. ΑΒΙΑ ή ΠΑΛΙΟΧΩΡΑ: Η Αβία είναι παραλιακό χωριό, με όμορφη παραλία και άπλετη θέα στο Μεσσηνιακό κόλπο και απέχει 10 χλμ. από την Καλαμάτα. Ο βασιλιάς Κρεσφόντης μετονόμασε την περιοχή σε Αβία, από το όνομα της κόρης του Ηρακλή και τροφού του Ηρακλείδη Γλήνου, της Αβίας, η οποία κατέφυγε εκεί με το βρέφος Γλήνο, διωκόμενη από τους Αχαιούς. Σύμφωνα με τον Πausανία, είναι μια από τις επτά πόλεις που υποσχέθηκε ο Αγαμέμνονας ως προίκα στον Αχιλλέα. Στην ευρύτερη περιοχή της Αβίας βρέθηκαν πολύτιμα αρχαιολογικά ευρήματα, τα οποία μαρτυρούν προμυκηναϊκό πολιτισμό.

Στην Αβία, το Υπουργείο Πολιτισμού με αποφάσεις του, έχει χαρακτηρίσει ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία τα εξής: Ιερό Ναό Αγίου Χαραλάμπους, Ιερό Ναό Ευαγγελισμού, Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου και το Κτίριο παλαιού ελαιοτριβείου στο Αρχοντικό Αβίας, ιδιοκτησίας Χριστόδουλου Φραγκούλη. Ο πληθυσμός του χωριού αυτού κατά την απογραφή του 2011 ήταν 281 μόνιμοι κάτοικοι.

ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΑΒΙΑΣ

2 . ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ ή ΚΟΠΑΝΟΙ: Το Ακρογιάλι είναι παραθαλάσσιο ψαροχώρι του πρώην Καποδιστριακού Δήμου Αβίας του τωρινού Δήμου Δυτικής Μάνης του νομού Μεσσηνίας που περιλαμβάνει τους οικισμούς Παλιόχωρα, Αρχοντικό και Ακρογιάλι. Οι κάτοικοί του είναι 139, αλλά τους καλοκαιρινούς μήνες οι κάτοικοι πολλαπλασιάζονται. Στο Ακρογιάλι υπάρχουν κατ' αρχήν πολύ ωραίες και πεντακάθαρες παραλίες, ψαροταβέρνες, καφέ, ενοικιαζόμενα δωμάτια και ένα ξενοδοχείο.

ΑΚΡΟΓΙΑΛΙ

3. ΑΛΤΟΜΙΡΑ: Τα Αλτομιρά βρίσκονται στο 12ο χιλιόμετρο του δρόμου Κάμπου-Καλαμάτας, σε ανηφορικό δρόμο προς το Ταύγετο, αμφιθεατρικά κτισμένα σε μια βουνοπλαγιά. Αποτελούσε Δημοτικό Διαμέρισμα του τ. Δήμου Αβίας, αφού σήμερα ανήκει στο Δήμο Δυτικής Μάνης.. Σύμφωνα με τοπική παράδοση το χωριό οφείλει το όνομά του σε κάποιο ληστή ή φυγάδα, που ονομαζόταν Αλτόμορος και είχε καταφύγει στην περιοχή. Το ορεινό του έδαφος αποτελούσε καταφύγιο των κλεφτών επί Τουρκοκρατίας και ανήκε στην καπετανία και εξουσία της Ζαρνάτας. Στη περιοχή υπάρχει παλιό λιθόστρωτο μονοπάτι που άρχιζε στο Κάμπο με προορισμό το Μυστρά. Ενδιάμεσα είναι το μοναστήρι του Αγίου Νικολάου, της Μαρβίνιτσας, τα Αλτομιρά και τα Πηγάδια. Η περιοχή αυτή ήταν υπό τον έλεγχο των Καπετανάκηδων, που είχαν έδρα τη Τρικότσοβα, όπου υπάρχει ερειπωμένο φρουριακό συγκρότημα. Οι Αλτομιριανοί έλαβαν μέρος στη μάχη της Βέργας εναντίον του Ιμπραήμ στις 22 Ιουνίου 1826. Ο παλαίμαχος αγωνιστής της Βέργας γιατρός Α. Μαυρογένης γράφει για τη συμμετοχή των Αλτομιριανών στη μάχη κατά του Ιμπραήμ: «Οι Καπετανάκαι κυρίως δια των γενναίων Σελιτσιάνων, Αλτομιριανών και άλλων Αβιατών έκτισαν την Βέργαν...και κατέλαβαν τα επικινδυνώτερα σημεία».

Το χωριό είναι ακατοίκητο, παρ' όλο που στην πρόσφατη απογραφή του 2011 απογράφησαν 47 κάτοικοι. Μερικοί κτηνοτρόφοι παραμένουν μέχρι τα μέσα Δεκεμβρίου και κατόπιν κατεβαίνουν χαμηλότερα σε άλλα χωριά για να ξεχειμωνιάσουν και επανέρχονται την Άνοιξη. Τα Αλτομιρά έχουν παλιά πέτρινα σπίτια εξαιρετά δείγματα της Μανιάτικης αρχιτεκτονικής, εκ των οποίων αρκετά έχουν αναπαλαιωθεί. Το 1999 κηρύχθηκε διατηρητέος οικισμός από το Υπουργείο Πολιτισμού. Έχει εκκλησίες με θαυμάσιες τοιχογραφίες, ενώ ονομαστό είναι το διπλό πέτρινο γεφύρι στο Μπίλιοβο, στο φαράγγι του Ριντόμου. Η απογραφή του 2011 έδειξε ότι στο χωριό διέμεναν 47 κάτοικοι.

Πηγή” www.mani.org.gr

4. ΑΝΑΤΟΛΙΚΟ ή ΝΕΡΙΝΤΑ: Οικισμός των Γαϊτσών που βρίσκεται

Ανατολικά του Κάμπου, χτισμένο σε υψόμετρο 640 μ. με 38 κατοίκους κατά την απογραφή του 2011.

5. ΑΝΩ ΔΟΛΟΙ Οι Άνω Δολοί , ανήκουν στον δήμο ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ της Περιφερειακής Ενότητας ΜΕΣΣΗΝΙΑΣ που βρίσκεται στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας όπως διαμορφώθηκε με το πρόγραμμα “Καλλικράτης”. Η επίσημη ονομασία είναι “οι Άνω Δολοί”. Έδρα του δήμου είναι η Καρδαμύλη και είναι οικισμός της τ.κ. Δολών του Δ.Δ Αβίας Οι Άνω Δολοί έχουν υψόμετρο 341 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Στους Άνω Δολούς υπάρχει ένας οικολογικός παράδεισος, μια κιβωτό διάσωσης σπάνιων ειδών του φυτικού και του ζωικού βασιλείου, έχουν μετατρέψει, με πολλή δουλειά, αγώνα και αγάπη τέσσερις μοναχοί το μικρό μοναστήρι-ιερό κάθισμα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στους Δολούς της Μεσσηνιακής Μάνης, που αποτελεί μετόχι της Μονής Αρχαγγέλων της Βόρειας Σερβίας και απέχει μόλις 20 χιλιόμετρα από την Καλαμάτα. Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 οι Α. Δολοί, είχαν 82 κατοίκους.

6. ΒΟΡΕΙΟ ή ΜΠΡΙΝΤΑ: Άλλος οικισμός των Γαϊτσών με 57 κατοίκους. Στα Μπρίντα δεσπόζει το πυργοειδές καμπαναριό του Αγίου Νικολάου. Αυτόν τον τύπο καμπαναριού τον συναντάμε σχεδόν σε όλη την Έξω Μάνη. Στην Χώρα βρίσκεται ο Ιερός Ναός της Παναγιάς με την αρχαία Ρωμαϊκή επιγραφή ενώ στα Μπίλιοβα ο Ιερός Ναός Ταξιαρχών με το πανέμορφο ξυλόγλυπτο τέμπλο. Οι κάτοικοι το 2011, χρονιά της απογραφής ήταν 57.

ΒΟΡΕΙΟ η ΜΠΡΙΝΤΑ

7. ΓΕΡΑΝΟΥ: Το Γερανού είναι ένας μικρός οικισμός της πρώην κοινότητας Δολών με 9 κατοίκους.

8. ΔΕΝΔΡΑ: Μικρός γραφικός οικισμός στον Τάυγετο της πρώην κοινότητας Πηγαδίων, με 6 ηλικιωμένους κατοίκους.

9. ΔΟΛΟΙ: Το χωριό είναι οι κάτω Δολοί έχουν αρκετές αξιόλογες εκκλησίες. Της Αγίας Παρασκευής – μοναστηριακός με διπλό τρούλο και ωραίες τοιχογραφίες του Παναγιώτη Μπενιζέλου του 1698. Του Αγίου Βασιλείου στην κεντρική πλατεία των Κάτω Δολών, ο οποίος κατασκευάστηκε το 1776 και του οποίου το καμπαναριό επισκευάστηκε μετά από ένα μεγάλο σεισμό που έπληξε την περιοχή. Του Αγίου Νικολάου μέσα στον Πύργο του Κετσέα, με τοιχογραφίες του 1785. Της Αγίας Τριάδος με τοιχογραφίες του 1739 και της Παναγίας με τοιχογραφίες του 18ου αιώνα. Ο μοναστηριακός ναός του Αγίου Νικήτα, στους Άνω Δολούς διαθέτει αγιογραφίες του 1752 και κατά το παρελθόν λειτουργούσε κρυφό σχολείο.

Στην περιοχή των Δολών, το Υπουργείο Πολιτισμού με αποφάσεις του, έχει χαρακτηρίσει ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία τα εξής: Ιερά Μονή Αγίας Παρασκευής, Ιερό Ναό Προφήτη Ηλία, Ιερό Ναό Ευαγγελισμού Θεοτόκου, Ιερό Ναό Κοίμησης Θεοτόκου, Ιερά Μονή Αγίου Νικήτα, Ιερό Ναό Αγίου Βασιλείου, Γεφύρι στους Κάτω

Δολούς, Τμήμα του παλαιού καλντεριμιού των οικισμών Δολών – Κιτριών, Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου, Πύργο Κετσέα, το Κτιριακό συγκρότημα ιδιοκτησίας οικογένειας Κετσέα, Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, καθώς και την Κρήνη στη θέση «Μέρνο» στους Κάτω Δολούς. Σήμερα οι κάτοικοι ασχολούνται κυρίως με τη γεωργία, και ειδικά με το ελαιόλαδο του οποίου η ποιότητα είναι πάρα πολύ καλή. Η απογραφή του 2011, έδειξε ότι οι κάτοικοι που μένουν στο χωριό είναι 141.

10. ΔΡΟΣΟΠΗΓΗ: Ένας οικισμός της τ. κοινότητας Σωτηριάνικων, που εδώ και αρκετά χρόνια δεν κατοικείται.

11. ΚΑΛΛΙΑΝΕΪΚΑ: Τα Καλιανέϊκα είναι Οικισμός του Δημοτικού διαμερίσματος Δολών. Απέχει γύρω στα 20 χιλιόμετρα από Καλαμάτα και για να φθάσει κάποιος εκεί μπορεί να ακολουθήσει τη διαδρομή Καλαμάτα – Σταυροπήγιο – Δολοί ή Καλαμάτα – Κιτριές. Η παλιότερη οικογένεια – οικιστής έφερε το όνομα Καλλιάνης, που είναι ο γενάρχης αρκετών σημερινών οικογενειών, ενώ το όνομα το συναντάμε και στη Καλαμάτα. Μετά από πολλά χρόνια επανήλθαν, αφού είχαν μεταναστεύσει για μεγάλο χρονικό διάστημα. Είναι από τους νέους οικισμούς της Μάνης. Δημιουργήθηκε πιθανόν τον 19ο αιώνα και

διαβάζουμε στην εγκυκλοπαίδεια ότι το 1928 είχε 115 κατοίκους, λειτουργούσε σχολείο και παρήγαγε σύκα, λάδι και εξαιρετικής ποιότητας κρασί από αμπέλια που καλλιεργούνται σε ειδικά διαμορφωμένους χώρους (πεζούλες). Το Βυζαντινό εκκλησάκι του Αγ. Νικολάου (11ου-13ου αιώνα) μονοκάμαρο με τρούλο, βρίσκεται στο δρόμο μεταξύ Δολών και Καλλιανέϊκων, πρόσφατα συντηρήθηκε και αναστηλώθηκε από την εφορεία Βυζαντινών μνημείων. Επίσης και άλλα σημαντικά μνημεία κοσμούν η γύρω περιοχή, όπως για παράδειγμα το ιστορικό μοναστήρι του Πρ. Ηλία ιδιόκτητο της οικογένειας Ρουσάκη, με τρούλο, ένα υπέροχο καμπαναριό και αγιογραφίες του 1758. Η Ζ. Πηγή, το καθολικό, στην κεντρ. Πλατεία του χωριού, που εορτάζει την Παρασκευή του Πάσχα και γίνεται μεγάλο πανηγύρι με την προσέλευση κοινού. 1 χλμ από το χωριό είναι ο Πρ. Ηλίας. Στην περιοχή του Δ.Δ. Δολών, πάνω από το εκκλησάκι του Αγ. Νικολάου, στο δρόμο Καλλιανέϊκα –

Καλαμάτας βρίσκεται το σπήλαιο Λυκοργού. Η τοποθεσία είναι εντυπωσιακή σε κτήμα που δώρισε ο αείμνηστος Λυκούργος Γαϊτανάρος, που το δώρισε στην πρώην κοινότητα και γι' αυτό ονομάζεται «Σπήλαιο Λυκούργου». Σύμφωνα με την απογραφή του 2011 οι κάτοικοι των Καλλιανείικων είναι 57.

12. ΚΑΜΠΟΣ ΑΒΙΑΣ: Ο Κάμπος απέχει από την Καλαμάτα 22 χιλιόμετρα και αποτελεί ένα από τα πιο γραφικά κεφαλοχώρια της Δυτικής Μάνης, σε υψόμετρο 350 – 421μ. Η περιοχή είναι καθαρά αγροτική με ατελείωτους ελαιώνες, όπου η κύρια ασχολία των κατοίκων είναι η καλλιέργεια της ελιάς και κτηνοτροφία. Ο Κάμπος τοποθετείται από πολλούς αρχαιολόγους στο χώρο της αρχαίας Γερηνίας και της ομηρικής Ενόπης. Θεωρείται, δηλαδή, σα διάδοχος των δύο αυτών πανάρχαιων πολιτισμάτων.

Η Γερηνία, όπως μας πληροφορεί ο Πausανίας – και σ' αυτό συμφωνεί κι ο γεωγράφος Πτολεμαίος – ήταν πόλη μεσόγειος. Την ταυτίζει με την Ενόπη, την οποία ο Όμηρος αναφέρει σαν ένα από τα επτά «ευ ναιόμενα πτολίεθρα» του Αγαμέμνωνος και διευκρινίζει ότι στις ημέρες του λεγόταν «Γερηνία». Η Γερηνία (και Γέρηνα), σύμφωνα με τις παραδόσεις που διέσωσε ο Πausανίας, έδωσε το όνομά της και στο θρυλικό Βασιλιά της Πύλου Νέστορα που λεγόταν και «Γερήνιος», γιατί σ' αυτή, κατέφυγε και παρέμεινε κάμποσο καιρό ο Ηρακλής, όταν κατέλαβε την Πύλο. Και σ' αυτή ο Νέστωρ μετέφερε τα οστά του Μαχάονος, γιου του Ασκληπιού, που σκοτώθηκε στον πόλεμο της Τροίας και τα ενταφίασε στη θέση «Ρόδον». Στην ίδια θέση υπήρχε και το «Ιερόν Άγιον», όπου είχε στηθεί και όρθιο χάλκινο άγαλμα του «Μαχάονος εστεφανωμένου» και γίνονταν «ιάματα νόσων». Ο μυκηναϊκός θολωτός – βασιλικός «τάφος του Μαχάονος» που τοποθετείται γύρω στο 1250 π.Χ., έχει βρεθεί στη θέση «Γαρμπελιά» Κάμπου και διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση.

Όσο για τα ιερά του Διονύσου και της Αρτέμιδος (που επίσης αναφέρει ο Πausανίας) τοποθετούνται βορειοανατολικά του Κάμπου, κοντά στη σωζόμενη αρχαιοπελασγική ακρόπολη, στο χωριό Κέντρο-Μπρίντα Γαϊτσών, όπου μάλιστα ο Valmin βλέπει και το πολυθρύλητο ιερό της «Λιμνάτιδος Αρτέμιδος», τοποθετώντας την

αρχαία «Χοίρειο Νάπη» στη χαράδρα της «Κοσκάρακας». Σ' αυτή τη χαράδρα, όπου και τα όρια των Κοινοτήτων Κάμπου και Σωτηριανίκων, σώζονται βυζαντινά τείχη της άλλοτε ισχυρής πόλεως «Μαρβινίτσας». Επίσης, πάνω από την «Κοσκάρακα», στο μεταίχμιο Κάμπου – Σωτηριανίκων και κάτω από τον «Κόκκινο γκρεμό», υπάρχουν το «Καταφύγι του Πόντου» και το «Καταφύγι της Πρίφτσαινας» – κι αυτά, όπως και τα τείχη της «Μαρβινίτσας», ανήκουν στη δικαιοδοσία της Τοπικής Κοινότητας Σωτηριανίκων. Στον Κάμπο, το Υπουργείο Πολιτισμού με αποφάσεις του, έχει χαρακτηρίσει ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία τα εξής: Εκκλησία Αγίων Θεοδώρων, Ιερό Ναό Αγίου Νικολάου, Πύργο Πρωθυπουργού Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, Μυκηναϊκό θολωτό τάφο, Ιερό Ναό Άη – Λιά, Ιερό Ναό Ζωοδόχου Πηγής, Ιερό Ναό Κοίμησης Θεοτόκου, Ιερό Ναό Αγίου Βασιλείου και Ιερό Ναό του Σωτήρος.

Στον Κάμπο στεγάζονται οι αποκεντρωμένες υπηρεσίες του Δήμου Δυτικής Μάνης και το Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), ενώ λειτουργεί Υποθηκοφυλακείο και Περιφερειακό Ιατρείο. Διαθέτει, επίσης, Δημοτικό Παιδικό Σταθμό καθώς και 6θέσιο Δημοτικό Σχολείο και Γυμνάσιο. Στις 4 Δεκεμβρίου κάθε έτους, ημέρα εορτής της Αγίας Βαρβάρας γιορτάζει ο Κάμπος με δοξολογία που πραγματοποιείται στον Ιερό Ναό της Αγίας Βαρβάρας, στο κέντρο του Κάμπου. Μετά την τέλεση της δοξολογίας και στα πλαίσια του εορτασμού, παρουσιάζονται παραδοσιακοί χοροί απο τους τοπικούς συλλόγους (Πολιτιστικός Σύλλογος «Μαχάων», Χορευτικός Σύλλογος «Λεύκιππος») και προσφέρονται τοπικά εδέσματα.

Η απογραφή του 2011 έδειξε ότι οι κάτοικοι του Κάμπου είναι 372.

Πηγή : <http://www.dimosdytikismanis.gr/>

13. ΚΕΝΤΡΟ (Μπίλιοβα): Το Κέντρο (ή Μπίλιοβα) μαζί με τους οικισμούς Βόρειο (ή Μπρίντα), Ανατολικό (ή Νερίντα) και η Χώρα, αποτελούσε κοινότητα και σήμερα αποτελεί Δημοτικό Διαμέρισμα του Δήμου Αβίας. Η ορεινή αυτή περιοχή είναι γνωστή με την ονομασία Γαϊτσές και είναι κτισμένη σε υψόμετρο 640 μ. βόρεια από το Κάμπο. Είναι σε οχυρή θέση που το 17ο αιώνα γνώρισε καταστροφές από τους Τούρκους. Έχει αξιόλογους ναούς, όπως του Αγίου Νικολάου (14ου αι.), Προφήτη Ηλία και Παναγίας Χελμού.

Από εδώ είναι ο αγιογράφος Χαϊδεμένος που το 1752 τοιχογράφησε τον Άγιο Νικήτα στους Άνω Δολούς. Δίπλα από το Κέντρο παρατηρούμε το υπέροχο φαράγγι του Ριντόμου

14. ΚΙΤΡΙΕΣ: Ο Γραφικός παραθαλάσσιος οικισμός των Κιτριών, με τα γαλαζοπράσινα νερά και όμορφο ηλιοβασίλεμα, ανήκε στο Δημοτικό Διαμέρισμα Δολών του πρώην Δήμου Αβίας και τωρινού Δήμου Δυτικής Μάνης και απέχει από την Καλαμάτα γύρω στα 15 χλμ. Είναι οικισμός με πλούσια βλάστηση και φανταστική παραλία, που γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη στα χρόνια της Ενετοκρατίας και της Τουρκοκρατίας. Μέχρι τον 19ο αιώνα που κατασκευάστηκε το λιμάνι της Καλαμάτας, οι Κιτριές ήταν το μοναδικό λιμάνι του Μεσσηνιακού Κόλπου, στην ανατολική πλευρά του κόλπου. Είχαν γίνει ένα σπουδαίο θαλασσινό κέντρο με

εξωτερικό εμπόριο από προϊόντα όπως το λάδι, βελανίδι, πρινοκόκκι και μετάξι.

Εδώ το 1659 εμφανίστηκε με ισχυρό στόλο ο Χασάν-Μπαμπά, ο οποίος ζήτησε την φόρου υποτέλεια της Μάνης, με αυτοδιοίκηση από τοπικό άρχοντα (Μπέη) που θα διορίζε η Υψηλή Πύλη, τη μη συμμετοχή των Μανιατών σε άλλες πολεμικές ενέργειες και τη παράδοση νεαρών ομήρων από όλες τις ισχυρές οικογένειες ιδίως των Μεδίκων και Στεφανόπουλων. Οι όροι εξόργισαν τους Μανιάτες, που επετέθησαν, κούρσεψαν και κατέστρεψαν τον στόλο του Χασάν – Μπαμπά στις Κιτριές και ετοιμάστηκαν για άλλον έναν μακροχρόνιο πόλεμο με τους Τούρκους. Στις Κιτριές το 1805 παρεδόθη στο Σερεμέτ Μπέη το κεφάλι του προεπαναστατικού ήρωα Καπετάν Ζαχαριά, που δολοφονήθηκε με δόλο, για να μεταφερθεί στη Κωνσταντινούπολη. Υπήρξε επίγειο της Ζαρνάτας και έδρα των Μπέηδων της Μάνης. Η περιοχή ήταν η έδρα των πέντε από τους οκτώ ηγεμόνες της Μάνης και συγκεκριμένα: Τζανέτμπεης Κουτήφαρης, Μιχάλμπεης Τρουπάκης, Παναγιώτης Κουμουντουράκης, Αντώνμπεης Γρηγοράκης και Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης. Από τη περιοχή των Κιτριών ξεκίνησε η εξόρμηση των Μανιατών στις 23 Μαρτίου 1821 για την απελευθέρωση της Καλαμάτας από τους Τούρκους.

Σήμερα οι Κιτριές, όπου καταλήγει το φαράγγι της Σάντοβας, παραμένουν ένα πανέμορφο και ιδανικό λιμανάκι και αποτελεί ένα αξιόλογο μέρος για ήσυχες διακοπές. Υπάρχουν ερείπια από Πύργους και ο ναός Κωνσταντίνου και Ελένης του 1730, με ξυλόγλυπτο τέμπλο. Η εκκλησία των Αγίου Κων/νου και Ελένης πρόσφατα ανακαινισθείσα, είναι συνδεδεμένη με γεγονότα και καταστάσεις παλιότερων εποχών. Εκεί έγινε, κατά το 1825, η χειροτονία των τεσσάρων αντικανονικών επισκόπων της Μάνης από τον Μητροπολίτη Ζαρνάτας Γαβριήλ Φραγκούλη για τις χηρεύουσες επισκοπές, τον Άνθιμο για την επισκοπή Πλάτσας, τον Ιωαννίκιο για την επισκοπή Μηλέας και Καστάνιας, τον Ιωσήφ για την επισκοπή Μαΐνης και τον Προκόπιο για την επισκοπή Ανδρούβιστας.

Οι Κιτριές ήταν ο τόπος των Προεπαναστατικών διαβουλεύσεων και

αποφάσεων. Εκεί έγινε στις 8 Μαρτίου 1821 η υπογραφή του Εθνικού Συμβολαίου, με τον Πετρόμπεη να αναλαμβάνει αρχηγός του αγώνα, μετά την απόφαση που έλαβαν οι συγκεντρωθέντες Μανιάτες οπλαρχηγοί και πρόκριτοι.

Σήμερα αυτό το γραφικό λιμανάκι με την πανέμορφη παραλία, και τις ψαροταβέρνες του, είναι η κατάληξη αυτών που φεύγουν από την Καλαμάτα και πάνε να γνωρίσουν την παραλιακή Αβία. Το ίδιο κάναμε και εμείς, καταλήξαμε στην παραλία και καθίσαμε στη ψαροταβέρνα του ΜΙΜΗ. Ήταν ότι καλύτερο θα μπορούσε να μας συμβεί. Οι ψαρομεζέδες που μας ετοίμασε ο Μιχάλης με το φανταστικό τσιπουράκι, ακριβώς δίπλα στο κύμα, ήταν η καλύτερη απόλαυση και η ανταμοιβή της κατάληξης του οδοιπορικού μας στην παραλιακή Αβία, που μας περίμενε. Αυτή η διαδρομή μας αποζημίωσε πλήρως και σας την προτείνουμε με την πρώτη ευκαιρία που θα βρείτε. Οι κάτοικοι στην απογραφή του 2011 ήταν 101.

ΚΙΤΡΙΕΣ

15. ΚΟΥΡΗΣ: Μικρός οικισμός της πρ. κοινότητας Σωτηριάνικων, με 18 κατοίκους κατά βάση αγρότες και κτηνοτρόφοι

16. ΚΡΥΑ ΒΡΥΣΗ: Είναι οικισμός της πρ. Κοινότητας Πηγαδίων. Βρίσκεται σε ένα υπέροχο φυσικό περιβάλλον και η απογραφή του 2011 έδειξε ότι οι κάτοικοι ήταν μόνο 8.

17. ΜΑΛΤΑ: Η Μάλτα είναι Μανιάτικο Πυργοχώρι, όπου υπάρχει ο ιστορικός πύργος των Κουτήφαρη-Αλούπηδων. Στη περιοχή δεσπόζει σε κοντινό λόφο ο πύργος του Μαυρίκου (1814). Μετά από ένα χιλιόμετρο απόσταση οδηγούμεθα στη γυναικεία μονή Ανδρουμπεβίτσας, βυζαντινό κτίσμα με στοιχεία μανιάτικης αρχιτεκτονικής. Στο Ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, σώζονται μερικές σπουδαίες τοιχογραφίες του 13ου αιώνα. Στη Μάλτα, η απογραφή του 2011, έδειξε ότι κατοικούσαν 100 άτομα.

18. ΜΕΓΑΛΗ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ: Είναι αμφιθεατρικά κτισμένη, με υπέροχη θέα προς το Μεσσηνιακό κόλπο. Το 1470 ο Ενετός τοποτηρητής την κατέστησε έδρα του. Το 1479 οι Ενετοί παρέδωσαν την πόλη στους Τούρκους και το 1480 απελευθερώθηκε από τον Κλαδά. Το 17ο αιώνα γνώρισε μεγάλες καταστροφές από τους Τούρκους και η περιοχή προσωρινά ερήμωσε.

Νοτιοανατολικά της Μεγάλης Μαντινείας, στη χαράδρα της Σάντοβας, υπάρχει το σπήλαιο «Καταφύγιο», με μικρό άνοιγμα στην είσοδό του, από την οποία περνάει μόλις ένα άτομο. Οι κάτοικοι της περιοχής το χρησιμοποιούσαν ως καταφύγιο στις πειρατικές και τούρκικες επιδρομές και εκεί, κατά τα Ορλωφικά, βρήκαν τραγικό θάνατο οι Μαντινειώτες από τους Τουρκαρβανίτες που τους ανακάλυψαν και τους έπνιξαν με αναμμένο θειάφι ή έσφαξαν όσους κατόρθωσαν να βγουν. Μεταξύ Μεγάλης Μαντινείας και Αβίας σώζεται η μικρή εκκλησία των Αγίων Σαράντα και κοντά της διακρίνονται ερείπια αρχαίου ναού, πιθανόν της Αρτέμιδος.

Στη Μεγάλη Μαντινεία, το Υπουργείο Πολιτισμού με αποφάσεις του, έχει χαρακτηρίσει ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία τα εξής: Κτίριο ιδιοκτησίας Δ. Ζέρβα, Κτίριο ΠΡΙΜΑ ΑΕ (πρώην Κοζομπόλη), Κρυφό Σχολειό και τον Ιερό Ναό Κοιμήσεως Θεοτόκου. Οι κάτοικοι της Μεγ. Μαντινείας είναι 191

19. ΟΡΟΒΑΣ: Είναι ένας μικρός οικισμός, του Τ.Δ. Κάμπου Αβίας, του Δήμου Δυτ. Μάνης σε υψόμετρο 309μ. Οι κάτοικοι στην απογραφή του 2011 ήταν 24.

ΣΩΤΗΡΙΑΝΙΚΑ: Τα Σωτηριάνικα είναι χωριό της Μεσσηνίας που

ανήκει στον Δήμο Δυτικής Μάνης.

Κατά την παράδοση, το χωριό πήρε την ονομασία του από τον Σωτήρη Μενούση, τον πρώτο οικιστή του, ο οποίος καταγόταν από τα Ανώγεια της Σπάρτης. Αρχαιολογικά ευρήματα που ανακαλύφθηκαν τυχαία το 1938, υποδηλώνουν την ύπαρξη Μυκηναϊκής κατοίκησης στα Σωτηριάνικα. Ανάμεσα σε άλλα, βρέθηκαν σε λάρνακα χρυσά κτερίσματα όπως, χρυσό δίωτο κύπελλο με ανάγλυφες παραστάσεις δέντρων, χρυσός αμφορέας, χρυσός δίσκος και χρυσό ημικυκλικό διάδημα.

Βασικότερα αξιοθέατα, ο Πύργος των Καπετανάκηδων, ο Ιερός Ναός του Αγίου Νικολάου και ο Ιερός Ναός της Αγίας Κυριακής, χαρακτηρισμένοι από το Υπουργείο Πολιτισμού, ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία. Επιπλέον, το Υπουργείο Πολιτισμού, με αποφάσεις του έχει χαρακτηρίσει ως Ιστορικά Διατηρητέα Μνημεία τα εξής: Ιερό Ναό Υπαπαντής Σωτήρος, την παλαιά Γέφυρα «Κοσκάρακα», η οποία αποτελείται από μια καμάρα που εδράζεται επί φυσικού βράχου και ο τύπος κατασκευής της οποίας οδηγεί στη χρονολογική περίοδο της Τουρκοκρατίας, τη «νεώτερη» Γέφυρα «Κοσκάρακα» διότι – σύμφωνα με το Υπουργείο – αποτελεί σημαντικό τεχνικό έργο, στο οποίο συνδυάζεται η αξιόλογη τεχνική και η αρμονική ένταξη στο φυσικό περιβάλλον και τέλος, το Κτίριο του Δημοτικού Σχολείου, διότι αποτελεί δείγμα τοπικής λαϊκής αρχιτεκτονικής, άμεσα συνδεδεμένο με τις μνήμες των κατοίκων της περιοχής, λόγω της χρήσης του. Από τα Σωτηριάνικα ξεκινά και το περίφημο λιθόστρωτο, το Μπίλιοβο που καταλήγει στα Αλτομιρά.

Τα Σωτηριάνικα αποτελούνται από τρεις οικισμούς με σύνολο 149 κάτοικους (και έναν ακατοίκητο). Αυτοί είναι: τα Σωτηριάνικα (83 κάτοικοι), η Χαραυγή (48 κάτοικοι), ο Κουρής (18 κάτοικοι) και η ακατοίκητη Δροσοπηγή.